

26 maj 1888 – dagen då Sverige fick sin första kvinnliga läkare

Berättelse

En dag som hela livet hade pekat mot

Lördagen den 26 maj 1888 vaknade Karolina Widerström till en dag som inte liknade någon annan. Hon var 31 år gammal, och framför henne låg den sista och kanske svåraste prövningen i en lång utbildning: hennes medicine licentiatexamen vid Karolinska Institutet i Stockholm. Om hon klarade den, var hon inte längre student utan läkare. Och inte vilken läkare som helst – hon skulle bli den första kvinnan i Sverige med rätt att utöva yrket.

Det är lätt att i efterhand se den dagen som självklar, som ett naturligt steg mot berömmelse. Men för Karolina själv var ingenting självklart den morgonen. Hela vägen dit hade hon fått kämpa för något som många runt omkring henne inte ens trodde var möjligt.

Vägen till salen

Karolina hade gått mot strömmen i flera år. Redan 1884 hade hon, som första kvinna i landet, klarat den medicinska kandidatexamen – ett första steg som i sig hade varit en liten sensation. Därefter följde flera års intensiva studier inom medicinen. Under nästan hela den tiden var hon ensam kvinna i en värld av män. Hon satt i föreläsningssalar fyllda av manliga studenter, undervisades av manliga professorer och rörde sig i en miljö som inte var byggd för henne.

Att vara först innebar att hela tiden bli iakttagen. Varje fråga hon ställde, varje svar hon gav och varje misstag hon riskerade att göra vägdes på en känsligare våg än de andras. En del betraktade henne med nyfikenhet, andra med tvivel, och några hoppades nog i tysthet att hon till slut skulle ge upp. Men Karolina var målmedveten och lät sig inte skrämmas. Hon hade bestämt sig, och hon arbetade hårdare än de flesta.

Själva provet

Så kom då den 26 maj. I examenssalen prövades hennes kunskaper på allvar. Lärarna ställde frågor om kroppens byggnad, om sjukdomar och om hur en patient borde undersökas och behandlas. Det var krävande, men Karolina hade förberett sig under åratal, och det märktes. Hon svarade lugnt, klart och med en säkerhet som kom av verklig kunskap. När examen var avklarad stod det klart att hon hade lyckats.

Med det var saken officiell: Karolina Widerström var läkare, medicine licentiat, och Sveriges första kvinna med legitimation. En dörr som länge hade hållits stängd för kvinnor stod nu vidöppen – och det var hon själv som hade öppnat den.

Början, inte slutet

För omvärlden kunde examensdagen ha sett ut som ett mål i sig. För Karolina var den snarare en start. Den offentliga sjukvården tog ännu inte emot kvinnliga läkare, så hon kunde inte få en vanlig statlig tjänst. I stället valde hon att gå sin egen väg. Året därpå, 1889, öppnade hon en privat mottagning i Stockholm och specialiserade sig på kvinnors hälsa och sjukdomar.

Behovet visade sig vara enormt. Många kvinnor hade länge dragit sig för att söka vård hos manliga läkare och hade därför ofta lidit i tysthet. Nu fanns äntligen ett alternativ, och de kom i stora skaror. Det berättas att kön till hennes mottagning ibland ringlade ända ut i trapphuset. Mottagningen kom hon att driva i ungefär trettiofem år, och med tiden blev hon också en pionjär inom undervisning om kroppen och sexuell hälsa – men allt detta växte ur det som hade börjat den där lördagen i maj.

Mer än ett godkänt prov

När man ser tillbaka handlade den 26 maj 1888 om långt mer än ett enskilt prov. Genom att klara examen gav Karolina ett konkret och omöjligt att bortförklara bevis: en kvinna kunde vara en lika skicklig läkare som en man. Det argumentet vägde tyngre än alla ord, just för att hon levde upp till det.

Kanske är det därför hennes examensdag fortfarande är värd att minnas. Det var inte bara Karolina Widerström som blev läkare den dagen. Det var också dagen då en stängd väg blev en öppen väg, en väg som tusentals kvinnliga läkare efter henne har kunnat gå.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en prövning	en svår uppgift man måste klara
utöva ett yrke	arbeta i ett yrke
gå mot strömmen	göra tvärtom mot vad de flesta gör
en sensation	något ovanligt som väcker stor uppmärksamhet
iakttagen	någon som andra tittar noga på
väga på en känslig våg	här: bedömas hårdare och mer noggrant
i tysthet	utan att säga det högt
målmedveten	en som vet vad hen vill och kämpar för det
krävande	svårt, något som kräver mycket
legitimation	officiellt tillstånd att arbeta i ett yrke
vidöppen	helt öppen
en tjänst	här: en anställning, ett jobb
specialisera sig	bli expert på ett särskilt område
dra sig för	tveka eller undvika att göra något
ringla	gå i en lång, böjd rad

ORD	FÖRKLARING
en pionjär	en som är först och visar vägen för andra
bortförklara	Han försökte bortförklara misstaget i stället för att be om ursäkt.

Läsförståelsefrågor

1. Vad var det stora som stod på spel för Karolina den 26 maj 1888?
 1. Om hon skulle få en utlandsresa
 2. Om hon skulle klara examen och bli Sveriges första kvinnliga läkare
 3. Om hon skulle få öppna ett sjukhus
2. Vad hade Karolina åstadkommit som första kvinna redan 1884?
 1. Blivit godkänd på läkarutbildningens kandidatexamen
 2. Öppnat en mottagning
 3. Blivit professor
3. Vad menar texten med att hon "vägdes på en känsligare våg än de andras"?
 1. Att hon var lättare än de andra studenterna
 2. Att hon bedömdes hårdare och mer noggrant än de andra
 3. Att hon hade en egen våg i salen
4. Hur svarade Karolina på frågorna under provet?
 1. Lugnt, klart och med säkerhet
 2. Osäkert och med många fel
 3. Hon vägrade svara
5. Varför öppnade Karolina en privat mottagning i stället för att ta en statlig tjänst?
 1. Hon ville arbeta mindre
 2. Det offentliga vårdsystemet anställde ännu inga kvinnliga läkare
 3. Hon ville flytta från Stockholm
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Karolina var nästan alltid ensam kvinna under sin utbildning.
 2. Karolina gav upp på grund av motståndet hon mötte.
 3. Karolina drev sin mottagning i ungefär trettiofem år.
 4. Karolina gifte sig samma år som hon tog examen.
7. Texten säger att examensdagen "snarare var en start" för Karolina. Förklara med egna ord vad som menas.
8. Varför kom så många kvinnor till Karolinas mottagning att kön ibland ringlade ut i trapphuset?
9. Texten påstår att Karolina genom sin examen gav ett bevis som "vägde tyngre än alla ord". Vad var det för bevis, och varför var det så starkt?
10. Den här texten handlar om en enda dag, medan den längre biografien täcker hela hennes liv. Varför kan det vara värdefullt att stanna upp vid just en sådan avgörande dag?

11. Texten avslutas med att dagen blev början på “en väg som tusentals kvinnliga läkare efter henne har kunnat gå”. Vad vill författaren säga med det?

Diskussionsfrågor

- Vad innebär det att vara “först” med något? Vilka svårigheter och vilket ansvar kan följa med det?
- Karolina mötte tvivel och motstånd men gav inte upp. Vad hjälper en människa att hålla fast vid ett mål under lång tid?
- Texten menar att handling kan väga tyngre än ord. Håller du med? Ge gärna ett exempel.
- Hur har möjligheterna att utbilda sig och välja yrke förändrats för kvinnor sedan Karolinas tid – i Sverige och i ditt hemland?
- **Skriv (sammanhängande text):** Beskriv en avgörande dag eller händelse i ditt eget liv, eller i livet för någon du känner. Förklara vad som hände, varför dagen var viktig och vad den ledde till. Skriv minst en halv sida.